

- (vii) ਗੈਰ-ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 (viii) ਪਰਮਾਣੂ ਰਣਨੀਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 (ix) ਮਿਸਾਈਲਜ਼ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਲਿਖੋ।
 (x) ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। 2×7

ਭਾਗ-ਅ

2. ਯੁੱਧ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 14
 3. ਯੁੱਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। 14

ਭਾਗ-ਬ

4. ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਧ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
 5. ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ, ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14

ਭਾਗ-ਸ

6. ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
 7. ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਕਾਰਜ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14

ਭਾਗ-ਹ

8. ਮਨੋਬਲ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 14
 9. ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 14

(i) Printed Pages : 4 Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

0	0	1	6
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	1
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 1st Semester
1128

DEFENCE & STRATEGIC STUDIES (In all Mediums)
Paper-Concept of Warfare

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 70

Note :- Attempt any five questions. Section A is compulsory. Attempt any one question from Sections B, C, D and E. All questions carry equal marks.

SECTION—A

(Compulsory Question)

1. Give any **Seven** short answers of the following :
 (i) Write any one definition of War.
 (ii) Define the meaning of Humanization of War.
 (iii) What do you mean by Surprise ?
 (iv) Write the meaning of economy of Force.
 (v) Write any two features of modern war.
 (vi) Write any two principles of Guerrilla War.
 (vii) What do you mean by Non-Conventional Warfare ?
 (viii) What do you mean by Nuclear Strategy ?
 (ix) Write the classification of Missiles.
 (x) Define in very brief the leadership. 2×7

SECTION—B

2. Define in detail the concept and evolution of war. 14
 3. Define in detail the importance of principles of war. 14

SECTION-C

4. Define the meaning of Modern War and discuss in detail the features of modern warfare. 14
5. Discuss in detail the origin, principles and techniques of Guerrilla war. 14

SECTION-D

6. Discuss in detail the effects of Nuclear explosions. 14
7. Define nuclear war and discuss in detail about Deterrence. 14

SECTION-E

8. Define the meaning of morale and discuss in detail its importance in warfare. 14
9. Describe the importance of Leadership in war. 14

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। खण्ड 'अ' अनिवार्य है। प्रत्येक खण्ड ब, स, द तथा ई से एक प्रश्न हल करें। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

खण्ड-अ

(अनिवार्य प्रश्न)

1. निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में दीजिए :
 - (i) युद्ध की कोई एक परिभाषा लिखिए।
 - (ii) युद्ध के मानवीयकरण का अर्थ बतायें।
 - (iii) चकित करने से आप क्या समझते हैं ?
 - (iv) शक्ति की मितव्ययता का अर्थ बतायें।
 - (v) आधुनिक युद्ध के कोई दो स्वरूप लिखें।
 - (vi) छापामार/गुरिल्ला युद्ध के कोई दो सिद्धान्त बतायें।
 - (vii) अपरम्परागत युद्धकला का अर्थ बताएं।
 - (viii) परमाणु कूटयोजना (स्ट्रैटजी) का क्या अर्थ है ?
 - (ix) प्रक्षेपास्त्रों (मिसाइल्स) का वर्गीकरण लिखें।
 - (x) नेतृत्व का संक्षिप्त में वर्णन करें।

2×7

खण्ड-ब

2. युद्ध की अवधारणा एवं विकास की विस्तृत व्याख्या करें। 14
3. युद्ध के सिद्धान्तों के महत्व की विस्तृत व्याख्या करें। 14

खण्ड-स

4. आधुनिक युद्ध का अर्थ बतायें तथा आधुनिक युद्ध के स्वरूप की विस्तृत व्याख्या कीजिए। 14
5. गुरिल्ला युद्ध की उत्पत्ति, सिद्धान्त एवं तकनीक की विस्तृत व्याख्या कीजिए। 14

खण्ड-द

6. परमाणु विस्फोट के प्रभाव विस्तार से वर्णित करें। 14
7. परमाणु युद्ध की व्याख्या करें तथा परमाणु भयादोहन (डिटेरेन्स) की विस्तृत व्याख्या करें। 14

खण्ड-ई

8. मनोबल का अर्थ बतायें तथा युद्ध में इसके महत्व की विस्तृत व्याख्या करें। 14
9. युद्ध के नेतृत्व के महत्व की विस्तारपूर्वक चर्चा करें। 14

(पंजाबी अठुवाए)

ਨੋਟ :- ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਭਾਗ ਓ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਭਾਗ ਅ, ਏ, 'ਸ ਅਤੇ ਹ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਭਾਗ-ਓ

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਉੱਤਰ ਦਿਓ :
 - (i) ਯੁੱਧ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।
 - (ii) ਯੁੱਧ ਦੇ ਮਾਨਵੀਕਰਣ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
 - (iii) ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 - (iv) ਫੋਰਸ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਰਥ ਲਿਖੋ।
 - (v) ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
 - (vi) ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਦੇ ਦੋ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।